

ÚVERY NEFINANČNÝM SPOLOČNOSTIAM A ICH ÚVEROVÉ PODMIENKY

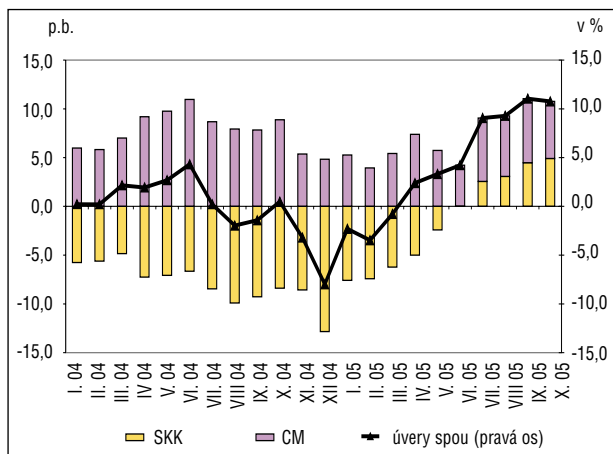
Ján Beka, Rastislav Čársky, Národná banka Slovenska

Často diskutovaným fenoménom súčasného úverového trhu je relatívne dynamický rast úverov domácnostiam. Z hľadiska formovania ponukovej stránky ekonomiky však významnú úlohu zohrávajú úvery podnikateľskej sféry – nefinančným spoločnostiam. Spolu s prílevom zahraničných investícií vytvárajú úvery nefinančným spoločnostiam predpoklady na financovanie technologického rozvoja, dlhodobu udržateľného rastu a reálnej konvergencie. Priaznivé podmienky prístupu nefinančných spoločností na úverový trh tak vytvárajú podmienky na rast produkčných možností ekonomiky. Cieľom tohto príspevku je preto načrtnúť vývojové tendencie úverov nefinančným spoločnostiam, ako aj úverových podmienok, resp. rizikovej prémie tohto sektora v porovnaní s krajinami V4 a eurozónou. V príspevku sa hodnotí obdobie do októbra 2005.

Úvery nefinančným spoločnostiam v roku 2005 rástli

Po poklese objemu úverov nefinančným spoločnostiam v roku 2004, ktorý súvisel do značnej miery so špecifickými faktormi, akými sú napr. odpredaj klasifikovaných pohľadávok bankami, reštrukturalizácia dlhu v niektorých podnikoch alebo presun úverov do verejného sektora, v roku 2005 tieto úvery zaznamenali postupný rast. Pretrvávajúce očakávania zhodnotenia slovenskej koruny a výhodnejšie úročenie (úroková sadzba zo stavu úverov v EUR je približne o 1,3 percentuálneho bodu nižšia ako

Graf 1 Medziročná dynamika úverov nefinančným spoločnostiam a príspevky úverov v SKK a CM

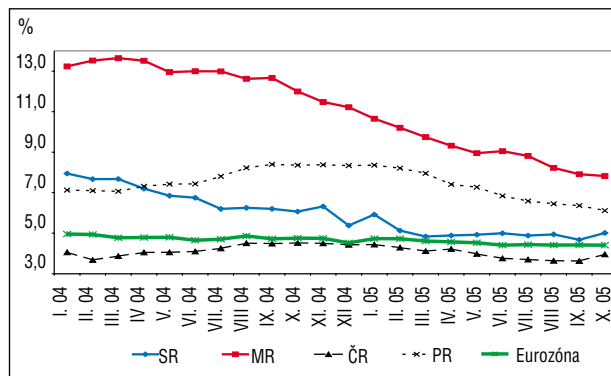
Zdroj: NBS.

zo stavu úverov v SKK) ovplyvňovali relatívne dynamický rast úverov v cudzej mene (v októbri 2005 medziročne o 13,9 mld. Sk). Obnovil sa však aj rast korunových úverov (v októbri 2005 medziročne o 11,7 mld. Sk).

Vývoj korunových úverov bol podporený aj poklesom úrokových sadziieb

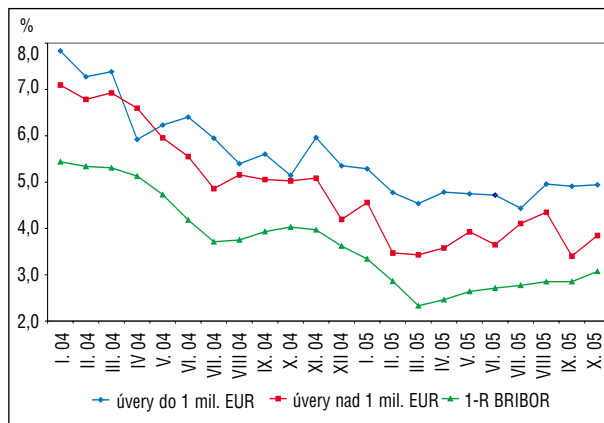
Rast korunových úverov bol podporený aj postupným poklesom nominálnych úrokových sadziieb, ktorý odrážal znižovanie kľúčových úrokových sadziieb NBS a vývoj na medzibankovom peňažnom trhu. Nominálne úrokové sadzby z úverov nefinančným spoločnostiam tak klesli takmer na úroveň eurozóny a v porovnaní s Maďarskom a Poľskom boli výrazne nižšie (o 2,8, resp. 1,1 percentuálneho bodu).

Graf 2 Vývoj úrokových sadziieb z nových úverov nefinančným spoločnostiam

Zdroj: NBS, ČNB, MNB, NBP, ECB.

Graf 3 Vývoj úrokových sadziieb z hľadiska objemu úveru

Zdroj: NBS.

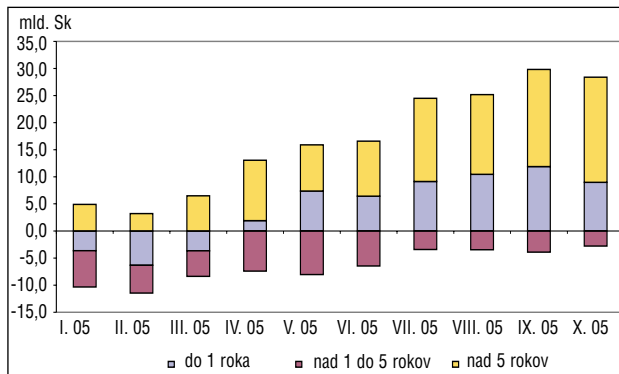

Na základe vývoja úrokových sadziieb z úverov podľa objemu poskytnutého úveru možno usudzovať, že poklesli sadzby tak pre veľké, ako aj malé a stredné podniky. Úvery s objemom do 1 mil. EUR, ktoré sú pravdepodobne skôr poskytované malým a stredným podnikom, sú však úročené vyššie v porovnaní s úvermi vyššieho objemu (väčšinou poskytovanými veľkým podnikom). Bankový sektor tak zohľadňuje nižší stupeň rizika väčších podnikov.

Rástli najmä dlhodobé úvery

Positívnu črtou vývoja úverov nefinančným spoločnostiam v roku 2005 je postupný rast dlhodobých úverov nad 5 rokov, ktoré rozhodujúcou mierou prispeli k celkovému nárastu úverov. Prírastok úverov nad 5 rokov tak viac ako kompenzoval mierny pokles úverov so splatnosťou od 1 do 5 rokov. Postupné zvyšovanie využívania prečerpaní bežných účtov sa premietlo aj do nárastu krátkodobých úverov do 1 roka. Časová štruktúra prírastku úverov nefinančným spoločnostiam naznačuje, že značný objem úverových zdrojov je zameraný na financovanie investičných a rozvojových aktivít tohto sektora¹.

Graf 4 Absolútne medziročné prírastky k rastu úverov nefinančným spoločnostiam podľa doby splatnosti

Zdroj: NBS.

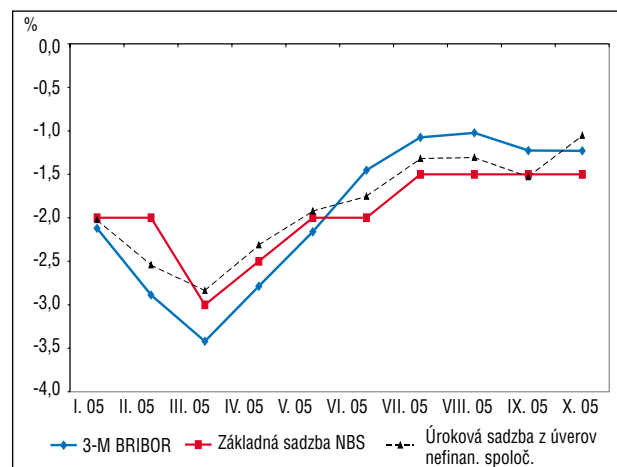
Úverové podmienky nefinančných spoločností a riziková prémie

Podmienky, za ktorých nefinančné spoločnosti môžu čerpať bankové úvery, sú priamo podmienené rizikom, ktoré banky pri poskytovaní týchto úverov podstupujú. Toto úverové riziko, resp. rizikovú prémie, ktorú si banky uplatňujú, je možné aproximovať úrokovým rozpätím, vyjadreným ako rozdiel medzi úrokovou sadzbou z úverov a jednoročnou úrokovou mierou na medzibankovom trhu (BRIBOR). Takto merané úrokové rozpätie je na Slovensku dlhodobejšie sta-

¹ Účelová štruktúra úverov nefinančným spoločnostiam v SKK a cudzej mene je k dispozícii len za rok 2005. Na základe tejto metodiky vzrástol objem investičných úverov v októbri 2005 v porovnaní s januárom 2005 o 27,3 mld. Sk.

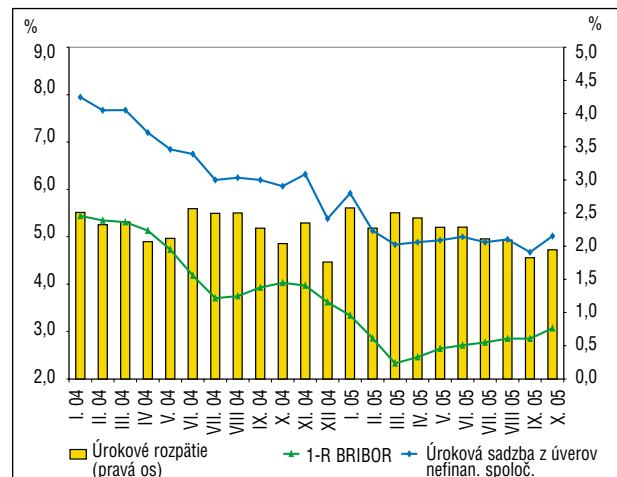
bilné a osciluje okolo úrovne 2 %. Zmeny kľúčových sadziieb NBS sa teda premietajú do sadziieb peňažného trhu a klientskych sadziieb nefinančných spoločností rovnakou intenzitou. Inými slovami, klientske sadzby pružne reagujú na zmeny na peňažnom trhu. Nízka volatilita úrokového rozpätia súčasne signalizuje stabilizovanú mieru rizika v sektore nefinančných spoločností. V posledných mesiacoch dochádza dokonca k miernemu poklesu úrokového rozpätia, čo naznačuje znižovanie rizikovej prémie pravdepodobne v súvislosti s dynamickým ekonomickým rastom a zvýšením ziskovosti nefinančných spoločností.

Graf 5 Medziročné zmeny základnej sadzby NBS, 3-M BRIBOR a úrokovvej sadzby z úverov nefinančným spoločnostiam a domácnostiam

Zdroj: NBS.

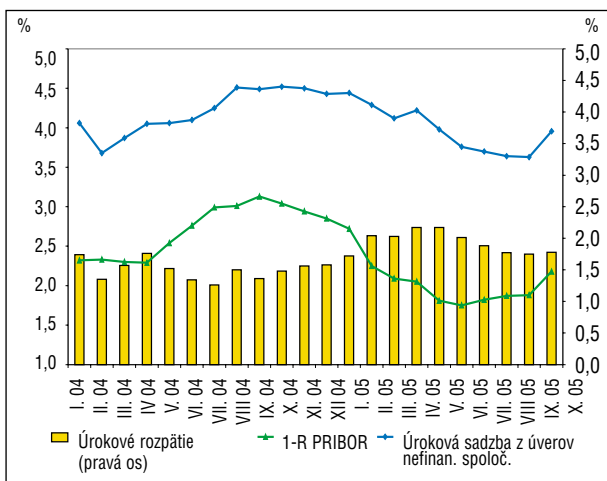
Graf 6 Úrokové sadzby z úverov v domácej mene nefinančným spoločnostiam na Slovensku, 1-R BRIBOR a ich úrokové rozpätie

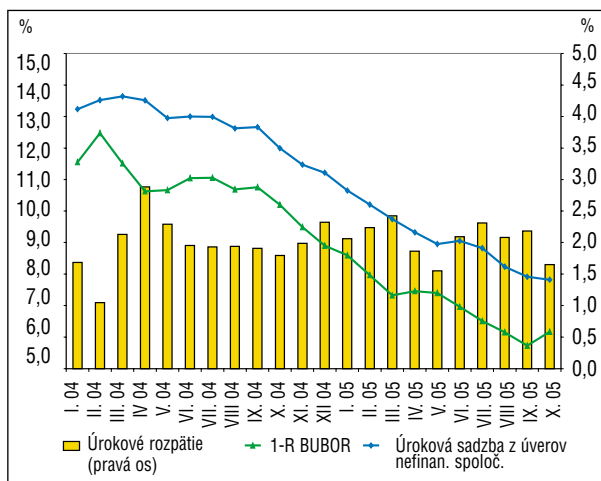
Zdroj: NBS.

Riziková prémie na Slovensku je porovnateľná s inými krajinami

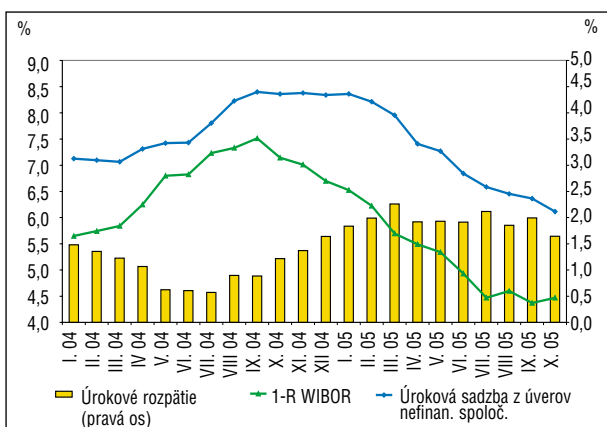
Úroveň úrokového rozpätia/rizikovej prémie sa v Českej republike a Maďarsku pohybovala rovnako ako na

Graf 7 Úrokové sadzby z úverov v domácej mene nefinančným spoločnostiam v Českej republike, 1-R PRIBOR a ich úrokové rozpätie

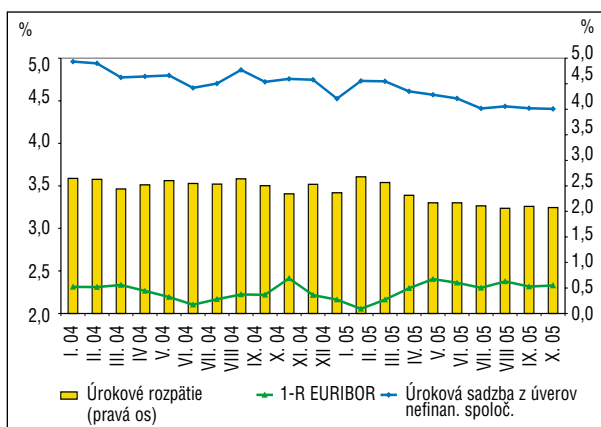
Zdroj: ČNB.

Graf 8 Úrokové sadzby z úverov v domácej mene nefinančným spoločnostiam v Maďarsku, 1-R BUBOR a ich úrokové rozpätie

Zdroj: MNB.

Graf 9 Úrokové sadzby z úverov v domácej mene nefinančným spoločnostiam v Poľsku, 1-R WIBOR a ich úrokové rozpätie

Zdroj: NBP, www.money.pl.

Graf 10 Úrokové sadzby z úverov v EUR nefinančným spoločnostiam v eurozóne, 1-R EURIBOR a ich úrokové rozpätie

Zdroj: ECB, www.euribor.org.

Slovensku v blízkosti 2 %. Zmeny úrokových sadzieb na medzibankovom trhu sa v týchto krajinách podobne ako na Slovensku pružne premietali do klientskych úrokových sadzieb z úverov nefinančným spoločnostiam.

Mierne odlišný vývoj spomedzi krajín V4 zaznamenalo Poľsko, kde postupný nárast úrokových sadzieb na medzibankovom trhu v roku 2004 nebol plne premietnutý do úrokových sadzieb z úverov nefinančným spoločnostiam a úrokové rozpätie dosahovalo veľmi nízke hodnoty. V priebehu roku 2005 však zároveň s poklesom úrokových sadzieb došlo k opätovnému nárastu úrokového rozpätia rovnako k úrovni približne 2 %.

V eurozóne dosahujú úrokové sadzby na medzibankovom trhu, ako aj klientske úrokové sadzby nefinančným spoločnostiam relatívne stabilnú úroveň. Mierny nárast úrokového miery na medzibankovom trhu eurozóny (EURIBOR) začiatkom roka bol pravdepodobne spôsobený očakávaniami zvyšovania kľúčových sadzieb ECB. Tieto skutočnosti sa však zatiaľ neprejavili v úrokových

sadzách z úverov nefinančným spoločnostiam, preto sa úroveň úrokového rozpätia v posledných mesiacoch mierne znížila. Výška úrokového rozpätia v eurozóne sa rovnako ako na Slovensku, v Českej republike, Maďarsku a Poľsku pohybuje na úrovni okolo 2 %.

Záver

Vývoj úverov nefinančným spoločnostiam na Slovensku v roku 2005 vytvára predpoklady na konvergenciu slovenskej ekonomiky a rast jej produkčného potenciálu. Výraznejší pokles úrokových sadzieb, ktoré v súčasnosti dosahujú úroveň eurozóny, vytvoril priaznivé úverové podmienky pre podnikateľskú sféru. Spomedzi krajín V4 má Slovensko druhé najnižšie úročenie úverov nefinančných spoločností. Vývoj úrokového rozpätia signalizuje stabilizovanú mieru rizikovosti tohto sektora, pričom úroveň rizikovej prémie je porovnateľná s eurozónou, ako aj s krajinami V4.